

Különleges szabadtéri plakátgyűjtemény

a Várkert Bazár teraszán

Titkos, színes, botrányokkal és pletykákkal fűszerezett éjszakai élet folyt a 20. század első évtizedeiben Budapest belvárosának szórakozóhelyein és magánlakásain. Ennek a korszaknak az izgalmas hangulatát, szereplőit, helyszíneit idézi meg a plakátkiállítás. A Várkert Bazár a kor első harmadának hirdetőoszlopait eleveníti fel az alkalmazott grafika egyik legendás képviselője, **Faragó Géza** plakátművészetén keresztül. Az Országos Széchényi Könyvtár jóvoltából az egyik külön gyűjtemény, a Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtár ritkaságaiból válogattak a szervezők emlékeztető, látványos műveket.

Faragó Géza, született *Frankfurter* (Budapest, 1877 – Budapest, 1928) magyar festő, grafikus, a magyar szecessziós festőművészet, a plakátművészet, a karikatúrarájak s a színházi díszletek tervezésének jeles mestere.

Rajzolás tehetsége már korán megmutatkozott. Jobbmódú szülei támogatásával Bruck Miksa magántanítványa lett. Gimnázium után, 1897-ben Párizsban folytatta a tanulmányait. Kezdetben az Académie Colarossi hallgatója volt. A tandíjra valót egy párizsi pliszégyárban dolgozva szedte össze. Később az Atelier Artistique Delay-ban foly-

tatta tanulmányait, Alexandre Delay festő vezetése mellett. Roheim Ödön támogatásával tovább maradt a Párizsban. Sikeres felvételt tett a Montparnasse-on működő, nagyhírű Arts Décoratifs iskolába. Két éven keresztül dolgozott Alfonse Mucha műhelyében, a mester teljes meglepésére. Majd önálló műtermet nyitott Párizsban.

Hazatérve a szolnoki művésztelepen Fényes Adolf mellett dolgozott. 1910 körül a kecskeméti művésztelepen Iványi-Grünwald Béla körében alkotott. A legnagyobb sikert plakátjaival és színpadi díszleteivel aratta. 1910-től 1915-ig a Király Színház, később tizenöt évig a Fővárosi Operettszínház, majd a berlini UFA filmgyár szcenikusa volt. *Magyar lakodalom* című, általa írt és díszletezett balettjét Londonban egy évig játszották. Karikatúráit a Borsszem Jankó és a Pesti Figaro élelapokban, valamint a Színház és Divat című magazinban publikálták.

Faragó Géza ugyan ismert volt festőként, karikatúristaként, színházi jelmez- és díszlettervezőként is, mégis plakátjai vívták ki az őt övező, koron átívelő tiszteletet. Az egyedülálló képi világgal rendelkező és gyakran különleges humorral fűszerezett alkotások vérpezsdítő történeteket sejtet-

nek a Bajcsy-Zsilinszky út, a Teréz körút és a Király utca háromszögének éjszakai életéből, amelyben a művész oly sokat volt jelen, és amelyből annyi ihletet merített. A pesti éjszakai és kávéházi élet közismert alakja volt, számos anekdota szól a bohém csinyeiről. Ötletgazdagsága, sajátosan eredeti humorral telített szecessziós stílusú plakátjai nagy hatással voltak a magyar plakátművészet fejlődésére.

Korai halálát a Berlinből hazafelé vezető úton szerzett betegség okozta, 1928-ban, 51 évesen hunyt el.

Az egyedülálló képi világgal rendelkező és gyakran különleges humorral fűszerezett alkotásokat a Várkert Bazár déli panorámateraszán (1013 Budapest, Vbl Miklós tér 2–6.) tekinthetik meg az érdeklődők ingyenesen, előreláthatólag június 30-ig. A Neoreneszánsz kert reggel 6 és 24 óra között van nyitva. Az interneten <https://varkertbazaru.hu/en/node/6697> címen található részletes ismertetés, ennek anyagából válogattunk.

Cikkünkben Faragó Géza néhány színházi témájú plakátját mutatjuk be.

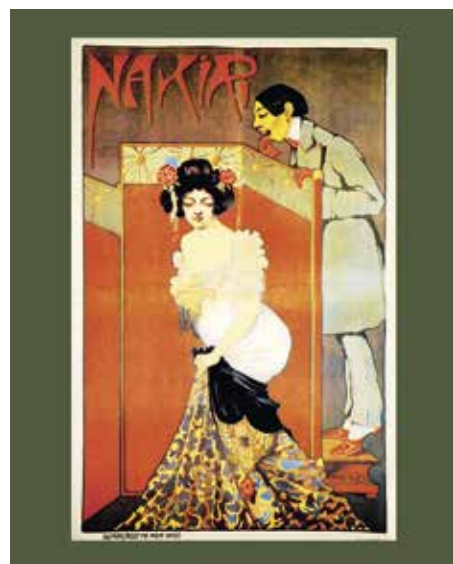
Kárpáti Imre

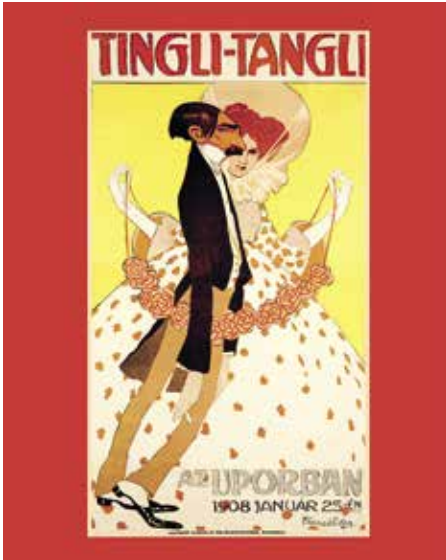
Fővárosi Orfeum: 1903. évi február hó 7-én, szombaton nagy bohém estély és bál: rendezi a Budapesti Artista-Egyesület a létesítendő özevgy- és árva-alap javára... A Fővárosi Orfeumban (ma Budapesti Operettszínház) az előadóművészek és táncosok mellett rendszeresen léptek fel artisták és akrobaták is. A század elejétől az orfeumokban a korábban német színház közönség egyre gyakrabban élvezhetett – terített asztal mellett – magyar nyelvű előadásokat. Faragó Géza jelen munkája emlékeztet Jules Chéret és Henri de Toulouse-Lautrec francia művészek párizsi mulatókat és zenés kávéházakat hirdető plakátjaira, illetve az azokon megjelenő, kivillanó harisnyás női alakokra.

Az ezüst papucs [operett] Népszínház, 1904 A pályája kezdetét a francia fővárosban töltő, hazatérve még kevéssé ismert Faragó Géza készítette a Népszínház Az ezüst papucs című előadásához kapcsolódó plakátot, mely idézi egykori párizsi mesterének, Alfons Mucha cseh származású szecessziós művészeknek a műveit, azok titkos, hullámzó hajú nőalakjait. A plakát az operettnek azt a jelenetét mutatja, amikor a Vénusz bolygó lakója, a csillagfejű Stélla papucsát a Földre ejti.

Nakiri [operett] Fővárosi Orfeum, 1905 Párizsból hazatérve Faragó Géza maga is azt a bohém életvitelt folytatta, amelyet a magyar kultúrtörténetben leginkább Ady Endre neve fémjeléz. Alakjait nemegyszer a budapesti éjszakában szerzett különleges ismeretségei ihlették. Plakátművésze és színházi tevékenysége kölcsönhatásban álltak: részletező, anekdotikus, gyakran kissé szatirikus jelenetei vígjátékokra emlékeztetnek. A Fővárosi Orfeumban bemutatott Nakiri című operett plakátja annak is tanúságát nyújtja, hogy a kor európai alkotóira milyen erős hatással volt a japán művészet.

Tingli-Tangli az Uporban 1908. január 25-én
A plakát a Tőzsdepalotában hajdanvolt Upor nevű zenés kávéházban másorra vitt Tingli-tangli című bohózatot hirdeti. A férfi karakter a művész csúfondáros önarcképe. Jogosan jelenik meg a kabaréplakáton, mert Faragó maga is fellépett humoros szerepekben vagy konferanstrikként. Egy visszaemlékezésben így írnak Faragó Géza megjelenéséről és magaviseletéről: „Furcsa, senkihez sem hasonlítható fejformája volt, az orra szinte nagyobb, mint a feje, s ez alatt az orr alatt olyan sűrű, vastag bajuszt hordott, mint valami óriási fekete fogkefe. Mindig a mókán járt az esze, mindig jókedve volt; ahol tréfálni kezdett, ott oldalnyílalásig nevetgetett az ember.”

Faragó Géza kiállítása a Nemzeti Szalonban, 1910
„Sokan fedezik fel bámulva a plakáttervező után a festőt, akiről eddig sejtelmük se volt, aki nélkül pedig a tervező-művész nem létezhetne” – szölte Lengyel Géza kritikája a Nyugat folyóirat hasábjain Faragó Géza Nemzeti Szalonban rendezett egyik tárlatáról. Faragó képzőművészként is része kívánt lenni kora művészeti vérkeringésének. Ennek érdekében vett részt 1910–1912 folyamán a szolnoki, majd a kecskeméti művésztelep életében is.

Szürke est 1916. április 1-én, szombaton, a Vigadó összes termeiben
Rendező: Augustza királyi hercegnő védnöksége alatt álló Augustza Alap.
A karnevál világa a mindennapok konvencióitól való időleges szabadulást teremt meg; a kacérságok és csínytevések paradicsoma ez, ami valamikor régen még Dionüszosz, a századelőn – szemmel láthatólag – Augustza királyi hercegnő védnöksége alatt állt. A jelmez- és álarcosbál efféle varázsa kölcsönösen mutatkozik meg viselkedésben és viseletben. De hol is lehetne beszerezni az ehhez megfelelő kosztümöt? A plakát – ahogyan vélhetőleg a budapesti hölgytársaság jó része – a Holzer Divatházat ajánlja.

A budapesti egyes honvédek hangversenye a Népoperában, 1917
A háború kitörésével a politikai plakát határozott irányt a háborús propaganda jelölté ki. Szereplői bátor, idealizált, gyakran népies alakok voltak. Az okok, események és tragédiák nem kaphattak helyet, ahogyan a karikatúra is csak az ellenség bemutatásának eszköze volt. Hazánkban a háborús plakátok legnagyobb csoportját képezték a jótékonyági események hirdetései a hadiözvegyek, -árvák és -rokkantak megsegítésére, amelyek népszerűbbek voltak a toborzó- és a hadikölesőnlakátnál is.

Háló Amerika a Fővárosi Operettszínház nagy revüje, 1925
A Fővárosi Operettszínház a Fővárosi Orfeum egykori helyén kezdte meg működését 1922–23-ban. Faragó Géza már tapasztalt jelmez- és díszlettervezőnek számított, amikor részt vett a Háló Amerika című, 1925-ben színe vitt revü jelmezeinek tervezésében, ő készítette a produkció plakátját is.

Kivilágos-kivirradtig Karnevál az Angolparkban, 1926
Az Ős-Budavára névre keresztelt szórakoztató negyedét a millenniumi ünnepségek alkalmából építették fel a Városligetben: az Angol Park ennek lett többszörös utódja. Az attrakciók folyamatosan bővültek a közönség nagy öröme: 1927-es újdonság volt a Dodgem, illetve a Küldd a pokolba az anyósodat játék. „Omlott a sok pénz, bomlott a közönség az Angol Parkért” – írták az újságok, és valóban megmozgatta a társadalmat, ugyanakkor meg is osztotta, mikor kerítéssel különítették el a szomszédos mutatványosteleptől. A park végül a módosabbak, míg a szomszédos telep a szegényebbek szórakozóhelye lett.

4 Present and future of the Eiffel Art Studios (BY SZILVESZTER ÓKOVÁCS)
The Eiffel Art Studios which are of unparalleled scale, started operating after seven years of struggle. Workshops, storage and rehearsal rooms of the Opera House moved one after another to the new location. Pandemic made the opening of the building complex which suitable for various performances and concerts more difficult. Based on operational experience of the Art Studios and Rehearsal Centre, plans have been outlined for further expansions: the Opera Campus which can mark a new era in the training of theatre people and the next generation of artists.

THE EIFFEL ART STUDIOS

- 5 Putting Eiffel Art Studios into Operation** (BY GÁBOR VÁGÓ)
- 9 Scenery Manufacturing** (BY MIKLÓS RESZ)
- 12 Additional rehearsal and workshop rooms** (BY ANKA JÓZSA)
- 12 Costume workshop** (BY LIVIA WEIGAND)
- 14 Operation of the scenery store** (BY GERGELY VÁRDA)
- 17 Costume Storage** (BY SZABOLCS JOEL KLEIN)
- 18 Video transmission, streaming** (BY MÁRK KOVÁCS)
- 20 The audio studio** (BY FERENC KONDÁS)

AWARD WINNERS

- 22 Congratulations** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Costume designer János Mira received the Jászai Mari Award on 15 March 2021, on the occasion of Hungary's national holiday.
- 24 Congratulations** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Puppet, costume and scenic designer Klaudia Orosz received the Blattner Géza Award on 15 March 2021, on the occasion of Hungary's national holiday.

HONOURED

- 26 The Proscenium Memorial Ring 2020 had been presented** (BY IMRE KÁRPÁTI)
István Mihály Kiss, scenery designer, stage security expert and first president of the Hungarian Society for Theatre Technology, won this year's award for his versatile work spanning more than five decades. Due to the pandemic, it was handed over in an unusual way.

NEWS FROM HUNGARY

- 28 New online shop for theatre costumes** (JELMEZ-ART)

JUBILEE

- 29 125 Years of Vígszínház** (BY ÁKOS ILLVÉS)

NEWS FROM ABROAD

- 33 Spain's theatres were allowed to play during the pandemic**
Theatres had to follow strict health and safety protocols while operating despite the pandemic.
- 35 Congress Center Hamburg – the reconstruction is completed**

SPECIAL AND UNUSUAL VENUES

- 36 Disznókő, tractor garage** (BY GÁBOR MIKITA)
- 36 A corn field as covering ...** (BY GÁBOR MIKITA)
Plays are „seeking” for their venues

THEATRE ARCHITECTURE

- 39 The world's largest opera house built in China**
Two Hungarian architect studios participated successfully in the international design competition for the Shenzhen Opera House complex.

ACOUSTICS

- 42 Hungarian National Standard on room acoustics requirements** (BY ANDOR TAMÁS FÜRJES)
The new standard MSZ 2080:2020 sets a requirement system which is filling a gap.

SOUND TECHNOLOGY

- 45 Syva – the high performance, colinear speaker system** (BY DÉNES KOVÁCS)

OISTAT HUNGARIAN CENTRE

- 48 OISTAT – Connections** (BY ZOLTÁN EGYED)
The importance of the work of this international organization is characterized by its live and online meetings.

STAGE LIGHTING

- 52 „Visit to the next-door castle”** (BY OTTÓ SIMON)
In-house testing of some projectors of Pelyhe Kft.

TECHNOLOGICAL NOVELTIES

- 57 AVL Trade – Beckhoff – Elimex**

EDUCATION

- 60 Technology, creativity and artistic vision** (BY PAULA BERANOVÁ – BTR)
Courses of stage lighting design in the Lighting Design Studio of the Janáček Fine Arts Academy in Brno.

EXHIBITION

- 64 Special outdoor poster exhibition** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Hungarian painter and graphic artist Géza Faragó's last century theatre posters are exhibited on the terrace of the Castle Garden Bazaar.

HIRDETŐINK

AudMax	47. o.	INTERTON Group	50. o.
AVL Trade Kft.	21. o.	Jelmezart Kft.	67. o.
Beckhoff Automation Kft.	51. o.	Lisys-Projeet Kft.	68. o.
Boseh Rexroth Kft.	2. o.	Luminis Kft.	58. o.
Chromasound Zrt.	35. o.	Pelyhe & Társa Kft.	56. o.
Elimex Kft.	32. o.	Színpad Automatika Kft.	59. o.
Elimex Kft.	35. o.	Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	28. o.
Elimex Kft.	62. o.	Theiss Hajtástechnika Kft.	34. o.
Gépbér Színpad Kft.	27. o.	Tűzben született	49. o.
Gépbér Színpad Kft.	37. o.	Színpad előfizetés	46. o.

facebook.com/jelmezart.kft

instagram.com/jelmez_art/

Vállalunk színházi produkciók komplett
jelmez kivitelezését, tervezését.

www.jelmezart.com

ÚJ SZTENDERD A SZÍNPAD- VILÁGÍTÁSBAN

MAC Ultra Wash

MAC Ultra Performance

BEMUTATKOZIK A MAC ULTRA CSALÁD

Az elmúlt évtized kiemelkedő mérnöki kezdeményezésének eredményeként született meg a Martin MAC Ultra Performance és MAC Ultra Wash. Minden idők legerősebb Martin LED-es fényforrásával a MAC Ultra sorozat új magasslatokba emelkedik: 63 500 Lumen fenyáram (Wash), 1150 W teljesítmény, 6000 K, LED. A széles zoomtartomány, a nagy fényerő, az egyedi framing-system, a nagy frontlencse és az elképesztően alacsony zajszint a MAC Ultra termékcsaládot mind a koncertek és turnék, mind a zaj-szenzitív színházi környezet tokéletes világítási megoldásává teszik.

Termékinformációk: martin.com/MAC-Ultra

A Lisy-Project Kft. a **Martin** berendezések kizárólagos magyarországi forgalmazója.
A Martin MAC Ultra Performance és MAC Ultra Wash áráról és elérhetőségéről érdeklődjön kollégáinknál!

LISYS-PROJECT
STAGE TECHNOLOGY

www.lisy-project.hu | szinpad@lisy-project.hu | +36 1 307 6209 | 1142 Budapest, Tengerszem utca 7B.